

ИСТОРИИ

ПУЛЬС МИРУ НА ДОНБАСІ

**"НАВІТЬ У МАЛЕНЬКІЙ
СПІЛЬНОТІ,
МИРОБУДІВНИЦТВО —
ЦЕ ВЕЛИКИЙ КРОК,
ЩОБИ ПОТІМ НЕ БУЛО
ВЕЛИЧЕЗНОГО ЛИХА
В КРАЇНАХ ЗАГАЛОМ."
ПРАВИЛА ЖИТТЯ
СВІТЛАНИ КРОТ**

Наприкінці серпня у французькому місті Нант, в рамках Літнього університету соціальних рухів, відкриється виставка «НЕ(Війна): усвідомлення себе й кордонів у діалогах «Щоденники Донбасу». Виставка – результат діалогового

процесу між молодими людьми з України та Росії. Діалоги про війну та її сприйняття пройшли у 2018-2020рр. в Україні, Росії, Боснії та Герцеговині та Литві в рамках проєкту міжнародної платформи громадянського суспільства CivilMPlus. На останньому етапі діалогового процесу до учасників і учасниць долучилися художники та дизайнери; разом вони створювали творчі роботи: колажі, фотографії, відео та авторські тексти. Напередодні відкриття виставки у Франції ми поговорили зі Світлоною Крот, заступницею голови громадської організації «Країна вільних людей», координаторкою проєкту з української сторони.

Взагалі, ця виставка в нас є дуже ґрунтовним, тривалим проєктом, дуже масштабним, у нас пішло майже 2,5 роки для того, щоби зібрати учасників разом, організувати весь процес і допомогти їм створити свої артпродукти. Проєкт об'єднав молодих людей, що мешкають у різних частинах України, у тому числі на непідконтрольних уряду територіях, і також були учасники з Росії. З міркувань безпеки імена росіян і назви організацій-партнерів ми не розкриваємо.

Ми розуміли, що серед нас були люди, які мали та мають власну травму, можливо, у тому числі трансгенераційну, і було важливо, щоб усі були готові заглиблюватися, розмовляти на серйозніші теми, опрацьовувати внутрішні питання. Саме це було дуже важливо для подальшого створення артпродукту.

Дуже цінним є те, що цей діалог відбувся, хоча спочатку наші учасники взагалі не розуміли, як працювати з мистецтвом і артпроєктами, але завдяки відмінній команді експертів це поступово вийшло. **Учасники казали: «ми зрозуміли, що ми маємо про що розповісти своїм дітям, як реагувати на ті чи інші**

ситуації, які відбувалися в тій чи іншій країні. І я розумію, як можна безпечно розмовляти з людьми на складні теми». Мені здається, це взагалі величезний результат. І я рада, що нам вдалося запалити в них ось цей вогонь подальших змін. І ті люди, які від нас поїхали, продовжують різноманітну за обсягом діяльність із миробудівництва. Насправді миробудівництво — не про те, що ми обов'язково маємо врятувати весь світ і сьогодні примирити всі країни. **Навіть у маленькій спільноті, миробудівництво — це великий крок, щоби потім не було величезного лиха в країнах загалом.**

У 2014 році я була змушена дуже швидко збирати речі, узяти дитину за руку й у шоковому стані сидіти в потязі, не розуміючи, чи встигнемо ми виїхати, доки не розбомбили наш потяг, чи ні. А потім адаптуватися з огляду на стан «дивлюся в чуже небо з чужого вікна й не бачу жодної знайомої зірки». Тому **мені дуже зрозуміла тема, коли люди не можуть домовитися, і в результаті трапляється катастрофа.**

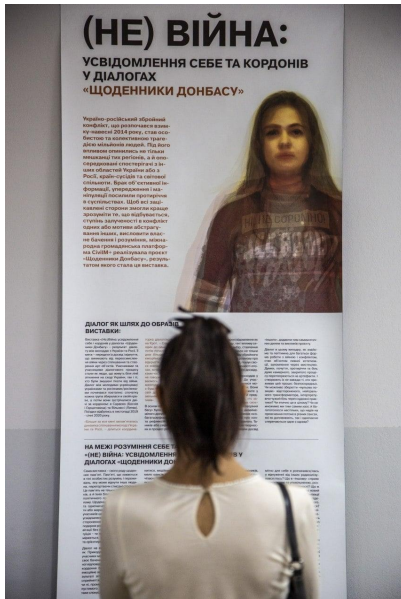
Міграція — це круто, але мені б хотілося, щоби майбутні покоління обирали, куди їхатимуть, коли, і в якому стані. Тому для мене ось це, напевно, було вирішальним чинником моєї роботи — діалогових процесів, гуманітарних проєктів, молодіжних ініціатив.

Під час проєкту я зрозуміла: не треба примушувати людей розмовляти на складні теми. **Ми створюємо міні-світ, міні-процес і бачимо, як взагалі відбувається комунікація — через конфронтацію та непорозуміння, до точки пошуку спільних рішень.** І коли люди бажають, виявляється, вони можуть знаходити не те, через що вони розрізняються, а те, на чому можна погодитися. Тоді виникає діалог, і тоді ж ми можемо будувати нові відносини, не забуваючи про попередні, їх неможливо забути, насправді. Але можна їх прийняти, зрозуміти, чому це сталося, і що ми можемо робити надалі для того, щоби подібне не повторювалося.

Під час проєкту було дуже цікаво спостерігати, як ми реагуємо на ярлики. Коли ми заходимо до приміщення, ми просто люди, які приїхали в одне місце. Як тільки нам починають говорити про належність до тієї чи іншої нації, до певної країни, ми вішаємо на себе ярлик і починаємо шукати їх в інших. **Я зрозуміла, що ми дуже швидко створюємо образ ворога.** Я й до цього знала, що це робиться дуже швидко й легко. За 10 хвилин можна його створити, але потім дуже довго його позбутися. Виявилось, що позбутися образу набагато важче, ніж його створити.

Мене вразило висловлювання однієї з учасниць, яка сказала: «зранку я прокинулася та зрозуміла, що я ворог. До цього я була Машою, Олею, Танею, а потім я вранці прокинулася і зрозуміла, що я ворог. Що мільйони людей прокидаються з відчуттям, що я їхній ворог. І я нічого не можу зробити. Я йду вулицею з цим ярликом». Я зараз це розповідаю, і в мене дотепер мурашки по тілу. Для мене було дивовижним, що люди переживають такі емоції й готові цим ділитися. **Дивовижно, що за допомогою таких проєктів ми можемо трансформувати конфлікт.** Я б не сказала, що ми можемо його позбутися, але можемо трансформувати в іншу енергію.

Після цього проєкту я стала дуже чітко ідентифікувати себе. Я проводжу багато тренінгів у різних куточках країни, і **раніше для мене було некомфортним зайвий раз згадувати, що я з Донбасу, зачіпати цю тему. А зараз мені вже некомфортно це замовчувати.** Я зрозуміла, що можу наводити приклад: ось я ВПЛ, і що? Це теж дуже цінно, коли потім до мене підходять люди й кажуть: «дякуємо, що ви про це сказали, тому що ми дивимося на вас і розуміємо, що так, люди є різними, й це дає нам розуміння, що ми можемо приймати».

Мені здається, що рано чи пізно ми всі втомилися. Втома вже є від миробудівних процесів, у яких не бачиш глобальних власних цілей і результатів. Й ось тут я хочу сказати, що ми маємо цінувати моменти та досягнуті результати. Тобто зробили якийсь невеличкий крок — порадійте,

насолоджуйтеся цим моментом. **Мені б хотілося, щоб усі ми розуміли цінність, не оцінювали, а саме цінували те, що робимо й те, що роблять інші.** І якщо нам щось не подобається, не говорити, що вони щось роблять неправильно, а йти в ту організацію та казати: «я маю ідею. Зробимо ось так, так і так. Спробуємо разом».